Aanjager 2
oktober 2016 / jaargang 21

Energieneutraal als ambitieus doel voor drie voorbeeldbedrijven

Met keuze voorbeeldbedrijven kan energieproject de diepte in

Nu drie voorbeeldbedrijven zijn gekozen, kan het project 'Energieneutrale Melkveehouderij Utrecht' (ENM) aan een verdiepingsslag beginnen. Het doel is ambitieus: ten opzichte van 2014 moet de Utrechtse melkveesector het stroomverbruik in 2020 met 75 procent hebben gereduceerd.

Op de drie voorbeeldbedrijven zijn de afgelopen weken tussenmeters geïnstalleerd die nauwkeurig in beeld brengen hoe het energieverbruik er precies uitziet en vooral ook waar nog mogelijkheden zijn om het verbruik terug te dringen, want meten is weten. De praktijk leert dat met een betere afstelling van onder andere de melkrobot, de voorkoeler, de ventilatoren en de koelmachine al veel energiewinst kan worden geboekt. In overleg met een onafhankelijke adviseur wordt per voorbeeldbedrijf een plan opgesteld dat praktische maatregelen bevat om het verbruik van elektriciteit, gas en diesel te reduceren, bijvoorbeeld door er efficiënter mee om te gaan. Tegelijkertijd wordt bekeken wat de mogelijkheden zijn om duurzame elektriciteit op te wekken, bijvoorbeeld via zonnepanelen of een windmolen.

Energieneutraal

De drie bedrijven delen de ambitie om energieneutraal te worden. Bovendien zien ze er naar uit om studiegroepen op hun bedrijven te ontvangen. Het project 'voorbeeldbedrijven' wordt gefinancierd door provincie Utrecht en LTO Noord.

Uit zeventien aanmeldingen werden drie bedrijven geselecteerd. Deze bedrijven liggen verspreid door de provincie én het zijn stuk voor stuk betrokken veehouders die het idee hebben dat de energie-efficiëntie beter kan. Er valt dus nog echt wat te besparen in Eemdijk, Leusden en Wilnis. Een energieneutrale bedrijfsvoering is alleen haalbaar als de benodigde elektriciteit op duurzame wijze wordt opgewekt. Of dat de komende jaren ook daadwerkelijk gaat gebeuren, hangt deels af van de melkprijs en de invoering van fosfaatrechten. Een ondernemer kan iedere euro maar één keer uitgeven. Als hij fosfaatrechten moet kopen, zal hij minder snel investeren in zonnepanelen of een windmolen.

In het zonnetje

Omdat ze hun nek durven uit te steken en veel tijd en energie in het project stoppen, zullen de voorbeeldbedrijven op 27 oktober tijdens de 'Avond van de Utrechtse Melkveehouderij' in het zonnetje worden gezet. Daarop vooruitlopend stellen ze zich alvast voor in de *Aanjager*.

Aanjager in vogelvlucht

- Gouwe Wiericke
- Deelnemers Energieneutrale Melkveehouderij
- Kromme Rijn Boert en Teelt Bewust
- Effectief en efficiënt beweiden
- Lisdodde en wilde rijst

MAARTEN KOCH

Robert en Willeke Peek zijn de eigenaren van één van de drie voorbeeldbedrijven. Meer over dit bedrijf en de twee andere deelnemers leest u op pagina 3.

Robert en Willeke Peek (Wilnis): 'Op zoek naar verborgen verbruikers'

'Effect van maatregelen valt tot dusver tegen'

Robert en Willeke Peek hebben in Wilnis een melkveebedrijf met 175 koeien. Op de daken van een in 1993 gebouwde machineberging en een in 2009 gebouwde jongveestal zijn in 2013 zonnepanelen geïnstalleerd. Naar aanleiding van een energiescan is daarnaast de afgelopen jaren geïnvesteerd in een voorkoeler, een frequentieregelaar op de vacuümpomp en een zonneboiler.
Desondanks valt het energieverbruik het echtpaar tegen: het landelijk gemiddelde is 50 kWh per 1.000 kg melk en het lukt Peek niet om daar structureel onder te duiken. 'We verbruiken nog steeds bovengemiddeld veel energie', stelt de veehouder vast. 'We doen dan ook vooral mee aan het project omdat we veel vraagtekens hebben bij de daadwerkelijke besparing op al geïnvesteerde energiebesparende installaties. Of er wordt ergens onvoorzien in ons bedrijf heel veel energie verbruikt, of de energiebesparende installaties doen niet wat er is beloofd.'

Goed advies

Mogelijke oorzaken zijn een verouderde compressor die de voerbakjes en het

lees verder op pagina 3

Trots uitdragen om collega's te inspireren

Duurzaamheid, iedereen praat erover, maar wat is het nou eigenlijk en waarom 'moeten' we duurzaam produceren? Voor mij betekent het verantwoordelijkheid nemen om voedzame verantwoorde producten te maken. Omdat onze klanten en de omgeving dit vragen, maar belangrijker nog is dat onze producten niet alleen vandaag, maar ook voor volgende generaties gemaakt kunnen blijven worden.
De nieuwe fabriek en het kantoor van Vreugdenhil voldoen aan de hoogste duurzaamheidsnormen. Hiermee besparen we ook nog eens geld door de kosten zo laag mogelijk te houden. De stroom die we gebruiken is voor 40 procent afkomstig van onze eigen melkveehouders. Een mooie win-winsituatie voor beide partijen.
Onze melkveehouders boeken ook mooie resultaten: het antibioticagebruik is in 2012 met 25 procent gedaald en in 2014 nog eens met 20 procent. En het fossiele-energiegebruik is vanaf 2005 met 25 procent gereduceerd. Prestaties waar we als sector supertrots op mogen zijn! Het is niet alleen belangrijk om deze resultaten uit te dragen, maar ook om elkaar te blijven informeren over wat je concreet kunt doen om duurzame stappen te zetten.
Om die reden is het project 'voorbeeldbedrijven energieneutrale melkveehouderij' gestart waarin veehouders werken aan een energieneutrale bedrijfsvoering. Laat dit voor u een inspiratiebron zijn. Zo ontdekt u welke stappen u kunt nemen op uw bedrijf voor een beter milieu, een goed inkomen en het belangrijkste: behoud van plezier in uw werk!

Marjolein de Kreij
Vreugdenhil Dairy Foods,
manager Milk Supply

Veehouder Anton de Wit boert op het scherpst van de snede

‘Leden Rijn & Gouwe Wiericke zijn grensoverschrijdend bezig’

De deelnemers aan het project ‘Bewust boeren in Gouwe Wiericke’ zijn in meerdere opzichten grensoverschrijdend bezig. Letterlijk, omdat het werkgebied twee provincies beslaat: Utrecht en Zuid-Holland. En figuurlijk, omdat ze de lat op het gebied van kringlooplandbouw en mineralenbenutting steeds hoger leggen.

CEES DE GEUS

Alle sloten op het bedrijf van Anton de Wit worden duurzaam beheerd. Zo wordt aan weerszijden een mest- en baggervrije zone in acht genomen, wat de weideranden aantrekkelijk maakt voor weidevogels.

Veehouder Anton de Wit (Reeuwijk) is een van de deelnemers aan ‘Bewust boeren in Gouwe Wiericke’. Ondersteund door LTO Noord, de hoogheemraadschappen De Stichtse Rijnlanden en Rijnland en het Veenweiden Innovatiecentrum, proberen de deelnemers grenzen te verleggen op het gebied van kringlooplandbouw en duurzaam mineralenmanagement. ‘Dat de waterschappen erbij zitten is heel goed’, vindt De Wit. ‘Ze leveren waardevolle input. Ze zien ook dat we als veehouders aan veel knoppen kunnen draaien, maar dat we niet overal invloed op hebben. Nadat een van de deelnemers in het voorjaar met water verdunde mest had uitgereden, viel er in korte tijd zoveel regen dat het slootwater bruin zag van de uitgespoelde nutriënten. Ook al probeer je het zo goed mogelijk te doen, je hebt niet alles in de hand.’

Kringloopwijzer

De deelnemers aan het project hebben volgens De Wit eerst de Kringloopwijzer geïntegreerd in hun bedrijfsvoering en speuren nu naar mogelijkheden om de kwaliteit van het oppervlaktewater te verbeteren. Voor De Wit, die al jaren geen kunstmest meer aanwendt, al ruim een kwart eeuw gebruikmaakt van een baggerspuit en bij het slootschonen altijd al gewend was om de kanten zoveel mogelijk intact te houden, is dat vooral een kwestie van finetunen: kijken hoe hij de mineralen nóg efficiënter kan aanwenden. ‘Bij de andere deelnemers zie ik dat de bewustwording toeneemt, bijvoorbeeld ten aanzien van het ecologisch slootschonen. Ze merken dat het werkt, dat het een gunstige invloed heeft op het slootwater, en handelen er ook steeds meer naar.’

Mooi meegenomen

Net als 85 procent van de veehouders in het gebied, is ook De Wit lid van Agrarisch Natuur Vereniging Rijn & Gouwe Wiericke. De nadruk in pakketten als ‘grasland met rustperiode’, ‘kuikenvelden’, ‘plas-dras’ en ‘legselbeheer’ ligt op de bescherming van weidevogels, maar er is ook veel aandacht voor duurzaam bodem- en slootbeheer. ‘Daarbij valt alles in zoverre samen, dat een gezonde bodem en een goede waterkwaliteit ook gunstig zijn voor weidevogels’, analyseert De Wit. ‘Als ik eerlijk ben vind ik een vergoeding voor duurzaam slootbeheer niet nodig, omdat ik het anders ook wel zou doen. Ik wil de nutriënten die ik tot mijn beschikking heb namelijk zo efficiënt mogelijk gebruiken, zoveel mogelijk midden op het land dus, en ben overtuigd van de voordelen voor de bodem- en waterkwaliteit. Maar goed, die vergoeding is er nu eenmaal en dat is voor mij mooi meegenomen.’

Extensief bedrijf

De Wit heeft op zijn extensieve bedrijf zoveel grond tot zijn beschikking, dat hij enkele percelen beschikbaar kon stellen als baggerdepot. Dat komt op termijn niet alleen de bodemhoogte en -kwaliteit ten goede, maar blijkt ook grote aantallen tureluurs aan te trekken. Om onduidelijke redenen gaat het daarentegen met de kievitenpopulatie minder voorspoedig. De Wit: ‘Mogelijk worden ze verdrongen door de honderden ganzen die langs de A12 een deel van mijn land kaal vreten. Aan de andere kant: ik heb altijd geroepen dat weidevogels worden verdrongen door ganzen, maar ken ook voorbeelden van ganzen en grutto’s die op tien meter afstand van elkaar nestelen. Het geeft eens te meer aan dat je als veehouder niet alles in de hand hebt, of het nu om weidevogels gaat of om de kwaliteit van oppervlaktewater en bodem.’

Over het bedrijf van Anton de Wit

Anton de Wit heeft in Reeuwijk een extensief melkveebedrijf, dat langgerekt langs de A12 ligt. Met behulp van twee melkrobots melkt hij bijna 100 koeien. Daarbij heeft hij de luxe van een huiskavel van 60 ha (op een totaal van 70 ha). Hij doet mee aan het project ‘Bewust boeren in Gouwe Wiericke’. Binnen ANV Rijn & Gouwe Wiericke fungeert hij als coördinator. Bij het controleren van de naleving van de pakketten gaat hij vanaf komend voorjaar gebruik maken van een drone.

Drone brengt bodem in beeld

HAN REINDSEN

Een snelle drone kan heel efficiënt percelen beoordelen.

Vanuit het project ‘Duurzaam werken aan bodem en water’ werd op 22 juli bij de gebroeders Van de Wind in Woudenberg de themamiddag ‘Bodem in Beeld’ gehouden. Tijdens de demonstratie is getoond hoe structuurproblemen in de bodem vanuit de lucht opgespoord kunnen worden en wat er volgens gedaan kan worden om de grond te verbeteren.
Vooraf was de hele huiskavel van het melkveebedrijf gescand door een drone. Met infraroodtechniek werd een goed beeld gemaakt van de graslandpercelen. Op de beelden van de firma Dronewerkers was aan de hand van rode vlekken en strepen goed te zien waar de bodemstructuur verdicht was.
Dat de verdichting daadwerkelijk aanwezig was, toonde Wim van de Geest aan met een weerstandsmeter: ‘Om voldoende vocht op te nemen is het belangrijk dat gras diep kan wortelen’, zei Van de Geest, begeleider van het project. Ook door het graven van een profielkuil was te zien dat er bodemverdichting was op de plekken die de drone had gesignaleerd.
Bodemverdichting kost graslandopbrengst. De volgende stap is daarom het opheffen van de bodemverdichting. Hiervoor bestaan verschillende technieken.
De firma Evers Agro gaf een demonstratie met een graslandbeluchter, een graslandwoeler voor diepere bodemverstoringen en een doorzaaimachine om de kwaliteit van de grasmat te verbeteren.
De geïnteresseerde groep veehouders overtuigde zich ervan dat nieuwe technieken steeds belangrijker worden om duurzaam en efficiënt te boeren. Een geslaagde demonstratie van hoe precisielandbouw zich ontwikkelt.

Jan en Lisanne Oskam (Leusden): melkrobots verbruiken nu eenmaal veel elektriciteit

Ook in duurzame stal winst te behalen

Te midden van de uitgestrekte bossen van landgoed Den Treek in Leusden, melken Jan en Lisanne Oskam op hun 'Wellom' geheten boerderij ruim honderd koeien. Vijf jaar geleden bouwden ze een nieuwe, duurzame stal. Op de groei, met ruimte voor 120 koeien, én met zonnepanelen op het dak.

CEES DE GEUS

In de nieuwe stal kwamen twee Lely-melkrobots. De elektriciteit die hiervoor nodig is, wordt deels duurzaam opgewekt door de zonnepanelen met een capaciteit van 13.000 kWh die Oskam dankzij een subsidie in het kader van de Stimulering Duurzame Energieproductie-regeling (SDE) kon aanschaffen. Daarnaast investeerde hij ook in warmwaterterugwinning, een frequentieregelaar op de vacuümpomp en een energiezuinige koelmotor. 'Toch is mijn stroomverbruik flink toegenomen ten opzichte van de oude stal, waarin we 85 koeien molken', analyseert hij.

Naam: Jan en Lisanne Oskam
Plaats: Leusden
Aantal koeien: ruim 100
Melkproductie: 9580 kg melk per jaar (4,40 % vet, 3,38 % eiwit)
Huidig energieverbruik: 74 kWh per 1.000 kg melk
Oppervlak huiskavel: 45 ha
Totaal bedrijfsoppervlak: 50 ha

Boosdoeners

Al hun goede eigenschappen ten spijt, zijn de melkrobots ongetwijfeld de grootste 'boosdoeners'. Daarnaast noemt Oskam de kleine mestrobot, de koeborstels, de ventilatoren in de stal, de stalverlichting en de bronwaterpomp. 'Ik betaal ieder jaar 10.000 euro aan elektriciteit. Dat is een cent per liter melk. Door aan het project deel te nemen, hoop ik dat bedrag structureel te verlagen, dankzij inzicht in mijn energieverbruik én, in het verlengde daarvan, bruikbare maatregelen om het verbruik terug te dringen.'
Vijf jaar na de ingebruikname van de nieuwe stal is het volgens Oskam te vroeg om de twaalf conventionele stallampen al te vervangen door duurzamere alternatieven. Andere ideeën om het stroomverbruik terug te dringen heeft hij wel: zo zouden de koelmotor en de compressor minder energie verbruiken als louter buitenlucht wordt aangezogen. 'Het warme water waarmee de tank wordt gespoeld, kan volgens mij ook efficiënter van de boiler naar de tank worden gebracht. En de isolatie van de leidingen laat nog te wensen over. Het zijn maar kleine maatregelen, maar bij elkaar opgeteld leveren ze misschien toch een paar procent energiewinst op.'

Blinde vlek

Oskam is niet alleen nieuwsgierig naar het stroomverbruik, maar ook naar het dieselverbruik op het bedrijf. 'Dat is voor mij een blinde vlek: ik denk er pas aan als ik moet tanken en ik heb geen idee wat ik kan doen om zuiniger te rijden met de trekkers en de shovel. Ook daar proberen we achter te komen, door na iedere rit of klus bij te tanken. Dat is trouwens behoorlijk bewerkelijk. We hebben het laatst over de installatie van doorstroommeters gehad. Dat zou het meten van het dieselverbruik een stuk makkelijker maken. Dat er ook op dat gebied winst valt te behalen, daar ben ik van overtuigd.'
Dat hij de komende jaren als ENM-voorbeeldbedrijf (studie)groepen op het erf krijgt, vindt de veehouder geen probleem. 'Daar zijn we aan gewend: met haar bedrijf Farm Visit verzorgt Lisanne al regelmatig rondleidingen. Ik kijk ernaar uit om mijn bedrijf energiezuiniger te maken, met energieneutraliteit als streven, en deel mijn ervaringen graag met anderen.'

vervolg pagina 1

hekwerk in de melkput van luchtdruk voorziet of het rondpompsysteem in de jongveestal en de paardenstal, dat dag in dag uit draait. Een tijdschakelklok zou daar een einde aan kunnen maken. Peek verwacht daarnaast veel van vervanging van de conventionele lampen in de koeienstal door ledlampen of zuinige tl-balken: de veehouder hoopt in het kader van het project goed advies te krijgen, dat de verlichting linksom of rechtsom op de meest efficiënte manier een duurzame impuls geeft. 'Ons doel is om energieneutraal te worden, dus om niet meer te gebruiken dan onze zonnepanelen opwekken. Het project gaat ons daarbij ongetwijfeld in de goede richting helpen.'
Binnen het project wordt ook naar het dieselverbruik gekeken. Maaien met 850 toeren in plaats van 1.000 toeren scheelt vier liter diesel per uur, weet Peek inmiddels. 'De vraag is: durf ik dat ook?'

Naam: Robert en Willeke Peek
Plaats: Wilnis
Aantal koeien: 175
Huidig energieverbruik: 58 kWh per 1.000 kg melk
Oppervlak huiskavel: 67 ha
Totaal bedrijfsoppervlak: 91 ha

Familie Veldhuizen (Eemdijk): 'Tijd om energieverbruik te finetunen'

Na verbouwing, nu aandacht voor energie

CEES DE GEUS

Zorgboerderij De Veldmuis in Eemdijk beschikt over een kinderboerderij en een beachsoccerhal. Bovendien kun je er boeren(voet)golfen en hardhout- en streekproducten kopen. Geassisteerd door enkele stagiairs en zeventien 'hulpboeren', oftewel mensen met een beperking, hebben ze hun handen vol aan de melkveetak met 53 koeien. Die staat uiteraard centraal, binnen het project Energieneutrale Melkveehouderij.
Dit voorjaar werd op De Veldmuis een nieuwe melkveestalstal in gebruik genomen die, uniek in Nederland, ook plaats biedt aan een kinderboerderij. In de stal wordt gemolken met behulp van een tweedehands melkrobot. De start van het ENM-project kwam voor Menno Veldhuizen als geroepen. 'Al met al zijn we ruim twee jaar aan het verplaatsen en verbouwen geweest. Het is nu tijd om te finetunen, ook op energiegebied.'

Gemêleerd bedrijf

Een aantal intensief gebruikte ruimten op het gemêleerde bedrijf is inmiddels van ledverlichting voorzien. 'Maar met investeringen als een voorkoeler en compressor heb ik nog even gewacht, tot in het kader van het project de tussenmeters zijn geïnstalleerd. Dan kan ik straks precies zien hoeveel stroom ze besparen.'
Veldhuizen krijgt nu iedere maand een energierekening van 900 euro gepresenteerd. 'Een beetje gechargeerd gezegd, weet ik van alles wel wat, maar op energiegebied ben ik redelijk blanco. Ik vind het een substantiële kostenpost, die ik graag een stuk lager zou zien. Ik denk en hoop dat daarvoor nog genoeg mogelijkheden zijn op ons bedrijf.'

Heel nieuwsgierig

Sceptischer is Menno over de mogelijkheden om het dieselverbruik op De Veldmuis terug te dringen. 'Je merkt aan alles dat daar weinig kennis over is. Ik betwijfel of er op mijn bedrijf veel kan worden bespaard, maar ben er wel heel nieuwsgierig naar.'

Naam: Familie Veldhuizen
Plaats: Eemdijk
Aantal koeien: 53
Huidig energieverbruik: *
Oppervlak huiskavel: 16 ha
Totaal bedrijfsoppervlak: 40 ha
* alleen gezamenlijk verbruik van melkveetak en neventakken is bekend.

Fruitteler Cornelis Uijttewaal laat zien wat hij te bieden heeft

Fruitteelt-informatiebord Kromme Rijn Boert en Teelt Bewust onthuld

Zaterdag 20 augustus: een aangename temperatuur, voorzichtig zonnetje, stoeltjes in de boomgaard en koffie met iets lekkers erbij. Prima ingrediënten om een feestje rondom de onthulling van het eerste fruitteelt-informatiebord 'Kromme Rijn Boert en Teelt Bewust' te vieren. Het bedrijf van familie Uijttewaal uit 't Goy was het podium voor dit feestje.

GEBIEDSCOÖPERATIE O-GEN

Binnen 'Kromme Rijn Boert en Teelt Bewust' zoeken veehouders en fruittelers actief het contact met 'buren, burgers en buitenlui'. Transparantie en openheid over de bedrijfsvoering zijn hierbij het uitgangspunt. Door anderen te informeren over wat de agrarisch ondernemers doen, hoe ze het doen en waarom ze het doen ontstaat een betere verbinding met het platteland, zo is de ervaring. De agrarische bedrijven kunnen hierdoor laten zien dat ze op veel fronten al maatschappelijk verantwoord (bewust) boeren en telen en op deze wijze nog meer toevoegen aan de Kromme Rijnstreek.

Telers en boeren

Cornelis Uijttewaal is één van de initiatiefnemers van 'Kromme Rijn Boert en Teelt Bewust'. Om de betrokkenheid met de mensen om hen heen nog meer tot uitdrukking te laten komen, bood Cornelis het eerste kistje appels aan Dagcentrum Utrecht Oost aan. In 't Goy heeft deze organisatie een tehuis voor dementerenden. Wethouder Herman Geerdes was blij dat hij nu eindelijk het eerste bord mocht onthullen in zijn gemeente. 'We staan als gemeente Houten heel positief tegenover Kromme Rijn Boert en Teelt Bewust', aldus Geerdes, die ook blij was dat deze onthulling plaatsvond op het bedrijf van familie Uijttewaal. 'Bewust ondernemerschap in zowel de veehouderij als de fruitteelt is een terugkerend onderwerp in de gemeenteraad van Houten. Goed om te zien dat er vandaag ook vanuit de Houtense politiek veel belangstelling is voor deze sectoren.' Kees van Dijk, één van de initiatiefnemers en deelnemer, lichtte het project kort toe: 'Fruittelers in de Kromme Rijn voelen zich geen boer, dus werd 'teelt' ook heel bewust toegevoegd aan de naam van het project.' Inmiddels zijn er diverse informatieborden geplaatst en zullen er de komende maanden nog veel volgen. Op de website www.krommerijnboertenteeltbewust.nl staan alle deelnemende boeren en fruittelers vermeld. Ze vertellen daar over hun bedrijf, hun bedrijfsvoering en hun invulling van het begrip bewust boeren en telen.

Zelf plukken

Na de onthulling werd het officiële startsein van het oogstseizoen van de appels gegeven. Alle aanwezigen konden zelf hun eigen appels plukken. Rond het middaguur keerde de rust weer langzaam terug in de boomgaard. De eerste delcorf-appels waren op weg naar nieuwe bestemmingen. De grote pluk kan gaan beginnen. Een mooie bijeenkomst met veel blije gezichten.

Effectief en efficiënt beweiden met grasvoorraadbeheer!

PPP Agro Advies heeft een nieuwe tool ontwikkeld om de beweiding te plannen en te optimaliseren: MijnGraslandPlan. Hij is gebaseerd op de Nieuw-Zeelandse feedwedge, maar houdt daarnaast rekening met bijvoeding en actuele grasgroei.

In alle studiegroepen en de vele beweidingsadviezen van de afgelopen jaren kwam steeds naar voren dat een goede organisatie, planning en voorraadbeheer van de beweiding essentieel zijn om weidegang tot een succes te maken. Door goed grasvoorraadbeheer stem je het grasaanbod voor de komende weken af op de behoefte. Zo kan meestal worden voorkomen dat er in te lang of te kort gras wordt ingeschaard. Dit is heel belangrijk voor een goede opbrengst en benutting. Bij te kort inscharen ligt de grasgroei gemiddeld lager. Dit kost grasopbrengst, gras groeit immers uit gras. En bij te lang inscharen zijn er te veel beweidingsverliezen.
De ontwikkelde tool is bedoeld voor omweidsystemen. Hij werkt op basis van regelmatige metingen in het land met een grashoogtemeter. Vervolgens wordt de voorraad beheerd op basis van de opname van de koeien (behoefte – bijvoeding = weidegrasopname) en de actuele grasgroei. De actuele grasgroei bepaalt immers voor een groot deel of er over twee à drie weken nog voldoende gras beschikbaar is.

Beweiden of maaien

MijnGraslandPlan maakt onderscheid tussen percelen die voor aankomend gebruik geweid gaan worden (het beweidingsplatform) en percelen die gepland staan voor maaien (het maaiplatform).
Uiteraard wisselt dit gedurende het seizoen. Maar voor de beweidingsplanning wordt alleen naar de percelen gekeken die voor het aankomende gebruik op weiden staan. De grashoogte van de beweidingspercelen worden in een grafiek geplaatst en op basis van de bijvoeding en actuele grasgroei wordt hier een behoeftelijn doorheen getrokken. Met behulp van deze grafiek kan bepaald worden of er de komende twee à drie weken een grasoverschot of grastekort is te verwachten. Bij een grastekort zitten de percelen onder de behoeftelijn en bij een overschot erboven.

De basis van het hele systeem wordt mooi uitgelegd in deze video. Scan de QR-code met je telefoon.

Overschot of tekort?

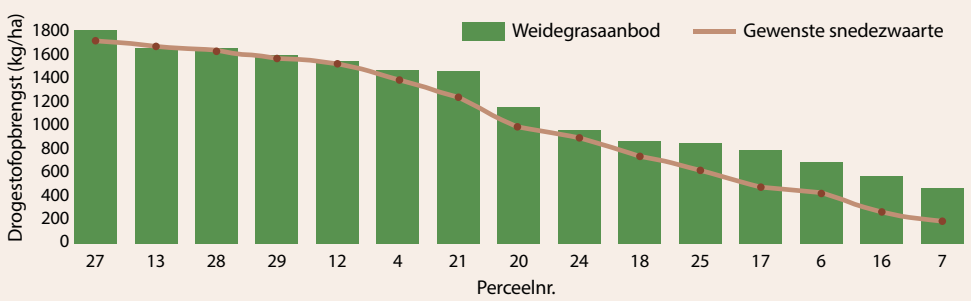
Wat te doen bij een overschot of tekort? In beide gevallen zijn er in de basis altijd drie keuzen:

1. Verhoog of verlaag de bijvoeding op stal (het eerste bij een tekort, het tweede bij een overschot). Hierdoor daalt of stijgt de grasopname.
2. Verklein of vergroot het beweidingsplatform, dit betekent minder of meer oppervlakte reserveren voor beweiding (het eerste bij een overschot het tweede bij een tekort). Hiermee komt er minder of meer vers gras voor de melkkoeien beschikbaar.
3. Doe niets. Dit kan als verwacht wordt dat gezien het seizoen en de weersverwachting de grasgroei flink anders uitpakt dan op basis van de laatste metingen is gebleken. Wel is het dan wijs om de verwachte grasgroei ook in te voeren en daarmee te rekenen om te controleren of er werkelijk geen tekort of overschot ontstaat.

Op basis van de gereserveerde percelen en snedezwaarte geeft MijnGraslandPlan voor de komende dagen een advies voor de volgorde van beweiden.
Ga met de tool aan de slag op www.mijngraslandplan.nl. Meer informatie: w.honkoop@ppp-agro.nl.

Grafiek geeft goed beeld

Weergave van het verwachte grasoverschot of -tekort de komende twee-drie weken. De bruine behoeftelijn laat zien wat de graslengte van het perceel nu zou moeten zijn om op het moment dat het perceel aan de beurt is voor beweiding de juiste graslengte te hebben. Idealiter zitten alle percelen precies tegen de bruine lijn aan. Dan zijn aanbod en behoefte in balans. Zitten percelen boven de lijn, dan is er een overschot aan weidegras. Onder de lijn betekent een tekort aan weidegras.

VIC Zegveld kijkt naar toekomstbestendige gewassen

Nieuwe teelten gezocht voor drassige gebieden

In het veenweidegebied daalt de bodem gestaag, waardoor het grondwaterpeil stijgt. Dit zou je kunnen wegpompen, maar dan klinkt de bodem nog weer verder in. Dat is het eeuwige gevecht op veengronden. Maar stel dat je het omdraait: je accepteert een hoger grondwaterpeil. Wat zijn dan de mogelijkheden? Dit is de aanleiding voor de zoektocht naar natte teelten voor de toekomst in het veenweidegebied, op het Veenweide Innovatiecentrum in Zegveld (VIC).

PROEFTUIN VEENWEIDEN

Aanplant van lisdodde in juli van dit jaar.

Om bodemdaling te voorkomen, zal in de toekomst in delen van het veenweidegebied het waterpeil niet meer worden verlaagd, maar stabiel worden gehouden worden of misschien zelfs verhoogd. Hierdoor wordt het voor melkveehouders op die locaties moeilijk om voldoende grasproductie van hun weiden te halen. Samen met de sector wordt gezocht naar alternatieve teelten die passen bij nattere omstandigheden. In het veenweidegebied liggen duidelijke wensen om de bodemdaling te stoppen en het watersysteem te verduurzamen (door minder emissies en meer waterbuffering). Het toepassen van nieuwe gewassen in het veenweidegebied helpt de landbouw om hierop in te spelen.

Zoektocht naar hoogwaardige teelten

Ideeën zijn er genoeg. Het is vooral de kunst om perspectiefvolle richtingen te vinden die ook op de lange termijn gaan werken. Wageningse studenten voerden een studie uit naar potentiële gewassen voor de veenweiden, waarbij gebruik is gemaakt van een eerste selectie door de Universiteit van Greifswald (Duitsland). Studenten van Hogeschool Inholland diepten deze verkenning verder uit. Het VIC heeft nu eerst gezocht naar de kritische succesfactoren. Zo vragen de investeringen en de teeltrisico's specifieke aandacht: immers voor een aantal gewassen is de exploitatie pas na vier jaar sluitend. De resultaten toonden ook maatschappelijke opbrengsten, maar dan is het natuurlijk de vraag of er (maatschappelijke) partijen zijn die daarvoor daadwerkelijk betalen. En bij nieuwe ketens is het nog de vraag of er wel een afzetmarkt zal zijn en hoe de markt zich ontwikkelt. Daarom ligt de voorkeur bij gewassen die direct al rendabel in te zetten zijn in de huidige bedrijfsvoering van een melkveebedrijf. Denk daarbij aan het gebruik als voedermiddel of strooisel op melkveebedrijven als vervanger voor aangekocht houtzaagsel of stro.

Van lisdodde tot wilde rijst

De komende drie jaar worden in het project Veen, Voer en Verder diverse proeven uitgevoerd met onder meer lisdodde, miscanthus, riet, wilg en zelfs wilde rijst. Rijst klinkt heel exotisch, maar in Hongarije wordt deze 'wilde' variant al op grote schaal geteeld. Uiteindelijk zal de boer bepalen wat een rendabele vervanging is voor gras op de kwetsbare veenweidebodem. Zo kan de melkveehouderij producent en cultuurdrager blijven in het veenweidegebied.
Een aantal veehouders heeft al interesse getoond om met lisdodde aan de gang te willen. Komende maand wordt de eerste ingekuilde lisdodde al in 'snack'-proeven met koeien getest. Het project wordt gefinancierd door onder andere de provincie Zuid-Holland en de gebiedscommissie Utrecht-West, en uitgevoerd door het VIC, het Louis Bolk Instituut en de Radboud Universiteit Nijmegen.

Meer dan economie

Door aanvullende gewassen en hun restproducten te benutten, kunnen veehouders hun bedrijfsvoering ook op een andere manier rendabel maken. Maar niet alleen de economische waarde is van belang. Er wordt ook gekeken naar milieueffecten. Het stoppen van de bodemdaling vermindert de CO_2 -uitstoot vanuit de veenbodem. Ammoniak- en stikstofuitstoot worden in beeld gebracht. En natuurwaarden: zoals weidevogels en biodiversiteit. Verder is de invloed op waterkwaliteit en het waterbergend vermogen van de nieuwe teelten van belang.

Lisdodde biedt marktkansen

3268ZAUBER

Lisdodde lijkt een interessant gewas voor melkveehouders in de veenweiden. Niet alleen als veevoedergewas en strooisel in de stal. Maar ook vanwege de farmaceutische waarde ervan. Bij het onderzoek naar hoogwaardige biomassa ligt de focus op kansrijke en haalbare toepassingen voor de lange termijn én met ook nu al economisch rendement voor de ondernemer. In de selectie uit een lijst van meer dan duizend gewassen kwam lisdodde naar voren. Een grootschalige omschakeling naar nieuwe teelten en bedrijfsmodellen is zeker op korte termijn niet aan de orde. Maar wel het starten van innovaties met een eerste verkenning die bij succes stap voor stap verder uitgerold kan worden.

Eerste veldcongres 'Natte teelten in het veengebied'

Op 30 september organiseerde het Veenweiden Innovatiecentrum het eerste veldcongres over natte teelten die een rol kunnen gaan spelen in het veenweidegebied. Er werden diverse proeven gedemonstreerd op het Kennistransfer Centrum (KTC) Zegveld. Te zien waren veelbelovende teelten als veenbes (cranberry), lisdodde, riet, wilg en olifantsgras (miscanthus). Deze teelten zijn in meer of mindere mate afhankelijk van hoge grondwaterstanden. Hierdoor zijn ze niet alleen interessant voor agrariërs, maar ook in gebieden voor waterberging en -zuivering. Ook kunnen teelten gecombineerd worden met natuurdoelen. Er is nog wel onderzoek nodig naar de teelt en afzet. Nico Verduin, voorzitter regio West van LTO Noord gaf aan: 'Boeren zijn gewend te pionieren. Ik hoop dat er meer ondernemers gaan meedoen.'
Meer informatie: Hans Slootweg (hans@veenweiden.nl).

Cranberries: de schone slaapsters

In juni 2015 zijn de eerste cranberries aangeplant in Zegveld als eerste experiment binnen het thema Aquatische Landbouw. Ook dit experiment wordt mede mogelijk gemaakt door de gebiedscommissie Utrecht-West. De eerste lessen zijn inmiddels geleerd. In de koude periode staan de cranberries stil, maar grassen en kruiden niet. Een deel van het proefveld is daarom onder water gezet om grassen en kruiden te bestrijden. Hoewel ze op zich goed tegen hoge grondwaterstanden kunnen, hebben de planten toch door te veel water en te weinig zuurstof niet goed kunnen wortelen. De cranberryteelt krijgt wel een versnelling, nu een ondernemer daadwerkelijk 10 ha cranberries wil gaan aanplanten.
Het onderzoek naar watermanagement rondom cranberryteelt zal doorgaan. Zo zullen de cranberryvelden met onkruiden, zoals pitrus, regelmatig worden gemaaid en onder water gezet om te onderzoeken of beide methodes inderdaad de overlast van pitrus beperken.

BLBNP

Proeftuin Veenweiden van start!

Op donderdagmiddag 30 juni vond op het Veenweiden Innovatiecentrum (VIC) in Zegveld de officiële aftrap van Proeftuin Veenweiden Natura 2000 plaats. De deelnemers aan de proeftuin zijn er klaar voor!
In de proeftuin draait het om onderzoek en het praktijkrijp maken van maatregelen op drie thema's: ammoniakemissie, bodemdaling en waterkwaliteit. De tien geselecteerde pilotboeren gaan de uitdaging aan (zie foto). Zij zullen de komende tijd samen met hun adviseurs uit de proeftuin én met collega-veehouders, maatregelen uittesten. Want alleen als onderzoek en praktijk écht samen optrekken en er bovendien samenwerking ontstaat met partijen buiten de sector (zoals havenbedrijven en luchthaven), kunnen er meters worden gemaakt. Proeftuin Veenweiden is een innovatief gebiedsprogramma waarin melkveehouders, onderzoekers en adviseurs samenwerken aan ruimte voor ontwikkeling in het veenweidegebied.
Wilt u meer informatie? Mail naar: info@proeftuinveenweiden.nl

Regelingen waar u wat aan kunt hebben!

Regeling	Omschrijving	Openstelling	Meer info
Asbest eraf zon erop	Subsidie €4,50/m² verwijderd asbestdak met installatie van zonnepanelen binnen hetzelfde bouwblok.	t/m 31 oktober 2016	www.asbestvanhetdak.nl, (079) 325 23 85
SDE+	Subsidie voor de productie van hernieuwbare elektriciteit (b.v. zonnepanelen), in de categorieën biomassa, geothermie, water, wind en zon	tot 27 oktober 2016 (17.00 u)	www.rvo.nl/subsidies-regelingen/stimulering-duurzameenergie-productie-sde, (088) 042 42 42
Asbestverwijdering	Subsidie € 4,50 per m² verwijderd asbestdak	tot 31 dec. 2019	www.rvo.nl/subsidies-regelingen/subsidieregeling-verwijderen-asbestdaken
POP3 -regeling	Subsidie voor innovatie en duurzaamheid in het landelijk gebied van Utrecht	1 sept. - 28 okt. 2016 (kennisoverdracht) 3 okt. - 4 nov. 2016 (samenwerking voor innovatie)	www.provincie-utrecht.nl/loket/subsidie

Drukdrains, het nieuwe modewoord?

Provincies en waterschappen willen de bodemdaling in het veenweidegebied beperken, minder uitstoot van broeikasgassen en een betere waterkwaliteit. Boeren willen graag een betere draagkracht en een hogere grasopbrengst. Dat lijkt een tegenstelling, maar drukdrains zijn de oplossing!
Met onderwaterdrains hebben percelen in voor- en najaar een betere draagkracht en houden ze in de zomer meer vocht vast. De effectiviteit is echter in hoge mate afhankelijk van het slootwaterpeil. Drukdrains zijn onderwaterdrains die zijn aangesloten op een pompput, waardoor de grondwaterstand onafhankelijk van het slootwaterpeil veel actiever is te sturen. Veehouders kunnen zo wateroverlast of droogteschade tegengaan. Water bufferen behoort ook tot de mogelijkheden. De pilot 'drukdrains' onderzoekt hoe groot deze effecten zijn en is onderdeel van Sturen met Water, een innovatieproject van het VIC. 'De gebiedscommissie Utrecht-West, ZuivelNL, de provincie Zuid-Holland en diverse waterschappen steunen dit financieel. 'Onderwaterdrainage werkt, nu gaan we een stap verder', aldus Bert de Groot, voorzitter van de stuurgroep Veenweiden Utrecht-West. Als hoogheemraad van Stichtse Rijnlanden vindt hij het project ook spannend: 'Samen met de boeren waterbeheer doen is voor een waterschap een hele stap, maar we moeten dit verkennen.' Bent u geïnteresseerd? Stuur dan een bericht naar Leo Joosten (leo@veenweiden.nl).

Krabbenscheren uitgezet

Zeven boeren hebben enthousiast het project Krabbenscheren in Zegveld en omstreken omarmd. In sloten rond hun bedrijven zijn houten omlijstingen (entramen) geplaatst met daarin zo'n twaalf krabbenscheerplanten. Deze planten hebben een positief effect op de waterkwaliteit en vormen de leefomgeving voor de zeldzame groene glazenmaker (zie foto). In totaal zijn er krabbenscheren geplaatst in acht sloten, verdeeld over 35 ent-ramen. ANV de Utrechtse Venen is de uitvoerder van dit project, dat gefinancierd wordt door Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden en provincie Utrecht.
De krabbenscheer is uitgezet in sloten waar deze helemaal niet meer voorkomt en in sloten waarin de bestaande populatie er niet in slaagt zich op eigen kracht uit te breiden. In de sloten wordt de ontwikkeling van de krabbenscheren in 2017 en 2018 gemonitord.
Meer informatie: René Faber, 06-25435700

Niet omdat het moet, maar omdat het kan!

'Aan de slag met energie, niet omdat het moet maar omdat het kan!' is de titel van de Avond van de Utrechtse Melkveehouderij dit jaar. Utrecht werkt komende 5 jaar toe naar een energieneutrale melkveehouderij.
De bijeenkomst vindt plaats op De Landgoederij in Bunnik op 27 oktober 2016, 19.00-23.00 uur. Meer info: Jolande Schuurman (J.Schuurman@o-gen.nl).
De uitnodiging voor deze bijeenkomst treft u bij deze Aanjager aan.
Wilt u nu al meer weten? Kijk dan op www.lami.nl

Colofon

Aanjager is een uitgave van Gebiedscommissie Utrecht-West en Gebiedscoöperatie O-gen. Zij communiceren onder de noemer LaMi over landbouw en milieu. Meer informatie vindt u op www.lami.nl. Ontvangt u de *Aanjager* liever per mail? Geef dan uw e-mailadres door.

Redactie
Saskia van den Akker, Jos Geenen, Cees de Geus, Miriam Jonker, Paulien Keijzer, Ton van Schie, Jolande Schuurman,

Eindredactie
Regelwerk, Loppersum

Vormgeving
Heijdens Karwei, Amsterdam

Productie
Roodbont Publishers B.V., Zutphen

Programmabureau Utrecht-West
Postbus 194
3500 AD UTRECHT

Bezoekadres
Provinciehuis Utrecht
Archimedeslaan 6
3584 BA UTRECHT

Contactpersoon
Linda van der Weijden
06-21124616
linda.van.der.weijden@utrecht-west.com

Gebiedscoöperatie O-gen
Postbus 125
3925 ZJ SCHERPENZEEL

Bezoekadres
Huize Scherpenzeel
Burg. Royaardslaan 1
3925 GG SCHERPENZEEL

Contactpersoon
Jolande Schuurman
06-21124625
j.schuurman@o-gen.nl